

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Az Unitárius Egyház — Budapesti Unitárius Egyházközség — Unitárius Misszióház hivatalos havi tudósítója

Felelős szerkesztő: Dr. Iván László

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon: 17-4-24. Előfizetési ára egész évre 4— P, amely beküldhető a budapesti unitárius egyházközség 30.400 sz. postacsekkszámlájára.

Az Unitárius Nőszövetség Szózata

az unitárius társadalomhoz a közelgő karácsony alkalmából

Karácsony küszöbén úgy érezzük, jogunk is, kötelességünk is a betű szárnyán felkeresni szerte a hazában testvéreinket azoknak nevében, kiknek oltalmazására, gyámolítására elköteleztük magunkat.

Mint egyetlen hivatalos és hivatásos szerve egyházunk gyermek- és szegénygondozásának, nem könnyű a feladatunk. A nehéz idők természetesen növelik a gondozásra szorulókat és apasztják az adakozók számát.

Meg kell vallanunk, hogy nem egyszer vagyunk úgy, hogy azt kell mondanunk: Isten csodája, hogy még mindig helyt tudunk állni, hogyha szűkösen is és tudunk adni, segíteni ott, ahol arra feltétlenül szükség van. Meg kell vallanunk azt is, hogy általában elég magunkra hagyottan kell megküzdünk a szegénység okozta bajok árjával, mert sokan nincsenek közöttünk, akiknek pedig közöttünk kellene állni. Most, a szent ünnep küszöbén, első sorban hozzájuk intézzük sorainkat. A szeretet ünnepe sokra kötelez bennünket — csak úgy tudunk megfelelni, ha segítő kezüket azok is felénk nyújtják, kik sem áldozattal, sem munkával nincsenek közöttünk az év folyamán. Most ezektől is kérjük és várjuk a megmozdulást. Adjon mindenki, a sokból többet, a kevésből valamit!

Ha Testvéreink lelki számvetést csinálnak az ünnepre készülöben, ki fog derülni, hogy sokan vannak, kiket az adakozásra az erkölcsi törvény kötelezi egyházunkkal, vallásunkkal szemben, mert a tisztas pozíció elnyerésében, melyet élveznek,

egyházunk segítő kezének is része van — tehát áldozzanak: *hálából*. E számadás során sokan lesznek, kik ha elköltözött kedveseikre emlékeznek, meg kell állapítaniok, hogy azzal a hű és áldozatos szeretettel, mint ők, nem ragaszkodnak egyházuk intézményeihez, ezek áldozzanak most, kegyeletos *emlékezésből*. Végül — Istennek hála, sokan lesznek, akik már számítják, hogy szeretteiknek mi sok jóval és széppel kedveskedjenek, ezek áldozzanak: Isten iránti *hálából*, hogy van miből adniok és van akiknek örömet szerezhetnek akkor, mikor sok szegény hittestvérnek csak az az öröm és segítség fog jutni, amit mi juttathatunk.

Ma minden egyház hivei áldoznak egymásért, nekünk is áldoznunk kell, ha élni akarunk!

Karácsonyi akciónk során az idén is — Isten segítségével és testvéreink megmozdulásával, Koháry-utcai templomunkban karácsonyfát szándékozunk állítani, mely alkalommal iskolás gyermekeink között cukorneműt, esetleg játékot, könyvet osztunk (ha t. i. a gyűjtés folyamán kapunk), szegénysorsú testvéreinknek élelmiszert és pénzt (húsneműre és tüzelőre) s használt ruháneműt — ha sikerül ilyet kapnunk — óhajtunk juttatni.

Az anyagiakat mindehhez a december 7.-i hangverseny jövedelméből és a karácsonyi közadakozásból gondoljuk megszerezni.

Ezért — ezen az úton is — kérjük testvéreinket, hogy hangversenyünkön minél nagyobb számban vegyenek részt s a decemberi költség-

vetésük tétélei közé iktassák be az Unitárius Nőszövetség karácsonyi akcióját is.

Várjuk a Szeretet Fejedelmének születése napját azzal a megnyugtató tudattal, hogy gondoltunk azokra, kik az ő szívéhez oly igen közel állottak: a gyermekekre és a szegényekre.

Mindennemű adományt az Unitárius Nőszövetség címére kérünk — karácsonyi akció jelzéssel — Koháry-u. 4.

A békesség és szeretet Fejedelmének nevében vagyunk hittestvéri köszöntéssel és bizakodó jó reménységgel.

az Unitárius Nőszövetség nevében:

Józan Miklósné
elnök.

Barabás Istvánné
pénztáros.

Sirok között...

Temetőkertjeink néma, halotti csendjét, különös embercsoportok keresték fel a napokban.

Virágcsokrokkal kezeikben, elkomolyult tekintettel botorkáltak a bemohosult sirok között, hogy virágot helyezzenek a felfrissített sírhalmokra, hogy felidézzék elköltözött kedveseik emlékét, hogy elbeszélgessenek hangtalan beszélgetéssel azokkal, akik elmentek...

Egy évben egyszer — milyen nagy lelkük is vagyunk mi élők! Életünkből egy buborékot a halottaknak is juttatunk, az élet zsibongó áradatát egy percre közjük visszük, hogy aztán fázósan összebujva siessünk feledni. — De hát lehet-e feledni? Lehet-e az emlékek elől elbujni? Nem markolnak-e szívünkbe talán akkor a legerősebben, midőn azt hittük, hogy a legtávolabb vagyunk tőlük?

Az elmulás szomorú, fájdalmas érzést kelt minden szívben; a halál gondolata kérlelhettlenségével ránehezedik minden lélekre, elsáppasztja a mosolygó arc rózsáit, a vérző seb fölszakítása metsző fájdalmat okoz és mégis...! valami vas kényszerűség ellenállhatatlan erővel hajt, hogy újra meg újra vissza térjünk a halál gondolatához, életünk fájdalmas emlékeihez, hogy fölbolygassuk az elhantolt koporsót, fölszakítsuk a régi sebeket...

Minden ember lelkében vannak emlékek. Talán kedves, szép emlékek. Talán nem is azok, csak mi szépítjük meg őket. Nem történik velünk semmi, de mi jelentőséget adunk minden semmiségnek és a semmiségek később megtelnek szinnel, hanggal, szelíd zsongással ölelik körül lelkünket és mi elfelejt-

jük a mindennapi élet kicsinyes gondjait, mert lelkünk telve van a multnak emlékeivel.

De ha a multnak jelentéktelen eseményeit is oly széppé formálja emlékezetünk, vajjon nem százszorta, ezerszerte jobban emlékezetünkbe kapcsolódnak a multnak azok az eseményei, melyek szívünkön ütöttek mély sebet; és ha a semmiségek emléke szebb világba tudja varázsolni a jelen pillanatait, nem sokkal többet érnek azok az emlékek, melyek kedveseink sírjából fakadnak? Amint ezek multtá változnak, többé nem égetik lelkünket, hanem ép gazdagokká teszik annak tartalmát. Ezért térünk oly gyöngéd szeretettel vissza fájdalmaink emlékéhez, mert azok többé nem fájdalmak, hanem életünket gazdagító értékek.

Milyen jó, hogy minden évben legalább egy nap elzarándokolhatunk egy kedves sírhalomhoz, amely köré a multnak annyi kedves szép emléke, keserve, bánata fonódik. Mintha mindannyian megszépülnénk, megjobbulnánk s az emlékek hatása alatt mintha valami édes megnyugvás költözne szívéinkbe. Angolhonban az a szokás, hogy minden év novemberében, annak egyik napján (nov. 11.) két percre megáll minden forgalom, megállanak a gépek, megszűnik a munka az élet minden területén s az egész ország szíve egy imádságban forr össze. Ezzel fejezi ki kegyeletét minden angol, elköltözött kedvese iránt. Nálunk a halottak napja az, amelyen csaknem minden élőknek a temetőbe visz az útja! Halottak napjának nevezik e napot, holott az élők napja az, inkább mint bármelyik, hisz az egymásután sorakozó évek végtelenségében ez az egyetlen nap, amelyen igazán, őszintén szembenézünk kedveseink arcával! Az egyetlen nap ez, amelyen a földi élet arca találkozik a tulsó élet lélek-arcával.

... Utban hazafelé siető párokkal találkozom, amint virágcsokrokat visznek övéik sírjára. Hirtelen valami nagy szomorúság száll a szívembe, amint siető lépteiket elnézem. Vannak sirok, ahová az évnek egyetlen napján sem tudunk ellátogatni, mert az élet körülményei megakadályoznak benne. Távol-ság... Országhatár... Utlevél... Vizum... Csak gondolatban, csak a költővel szállunk oda:

„Valahol messze,
Valahol régen,
Megástak egy sirt
Temető szélen.
Fája elsüppedt,
Hantja behorpadt,
Ki nyugszik ottan,
Azt én tudom csak,
Én tudom csak.

*Te alszol ottan,
Édes jó Anyám!...
Kietlen gond közt,
Sivár éjszakán,
Ha élttem sorát
Meghánynom-vetem:
Hej azt a sírt be
Meg is könnyezem
Be megkönnyezem.*

Füzesgyarmat.

Darkó Béla.

FERENCZ JÓZSEF SZÁZ ESZTENDEJE.

Emlékezés Nagyapámról

A csókfalvi zsinatról szokták mondogatni, hogy ez volt az utolsó nagy unitárius zsinat, ahol a régi békebeli világ fényében tündökölt minden. Erre az időre nyulnak vissza első emlékeim. Már őszhaju, de kékszeműen molyosgós öreg ember volt, amint édesapám házából elindult a dicsőszentmártoni templomba, egyik unokáját esketni. Sáros és esős idő volt s engem a kis apró gyermeket odahaza hagytak. Nagyon el voltam keseredve, hogy nem lehettem ott a templomban, ahol ékesen beszélő szép szavával — ahogyan elmondották — mindenkit megrikatott.

A világháború alatt, mint kis elemista Kolozsvárt vakációztam. Ilyenkor elvitt magával néha sétálni a főtérrre, ahol rendszeren a Mátyás király szobra körül szeretett járkálni, avagy ki a sétatér árnyas fái alá, a tóban uszkáló hatyúkat etetni. A háborúból nekem csak az ágyúkat és a menetelő katonákat mutatta meg, annak rémségét, borzalmát elhallgatta, arról sohasem mesélt. Erről az időről csak szép és tiszta emlékeim vannak, boldog és büszke voltam Nagyapámra, akit Kolozsvárt sétálás közben minden ember tisztelettel süvegelt meg.

Azon az őszön kerültem fel az unitárius kollégiumba Kolozsvárra, amelyiken a világháború befejeződött. Ettől az időtől kezdve, tiz soha el nem felejthető és meg nem hálálható esztendőt töltöttem el a házában. Karácsonyra már olyan zavaros lett a világ körülöttünk, hogy engem a kis első gimnazistát nem engedtek haza a karácsonyi vakációra. Szívemben nagy volt a szomorúság, mert tudtam, hogy nélkülözni fogom

az otthoni szoba mennyezetéig érő karácsonyfát, a gyertyák csillogását, a játékok örömét. az otthoniakkal való találkozást. Így történt, hogy karácsony szombatján együtt üldögéltünk a Kossuth Lajos utcai püspöki lakás ablakában s a szomorúan szálldogáló hópelyhek szélkergette játéktól kísérve csendesen szemléltük a bevonuló román csapatokat, akik kardcsapás nélkül foglalták el a kincses várost, Erdély fővárosát. Amikor a csapatok bevonultak s a főtérről elhallatszott az éljenzésnek és lelkesedésnek idegen, ismeretlen nyelven hozzánk szűrődő lármája, csendesen vigasztalni kezdett, hogy ne bánkodjak az elmaradt karácsonyfa és játékok miatt, mert a mai napon sokkal nagyobb dolog történt: Erdély elveszett...

Közvetlen közelében élve, gyermekszemmel is megfigyelhettem a kialakuló önálló erdélyi élet körvonalait, melynek különösen egyházi vonatkozásaiban kezdettől fogva vezető szerepet vitt. Láttam, amint a református püspök, a gyulafehérvári római katolikus püspök és az evangélikusok főpapja eljönnek az unitárius püspök házába, hogy együtt, egy szívvel és közös akarattal, a megmaradni akaró erdélyi élet útját egyengessék. Emlékszem, hogy milyen szelid nyugalommal beszélt marcona vad katonákkal, akik beköltöztek lakása szobáiba s egyszerű élete megszokott rendjében zavarták meg. Keserűen mesélte el, hogy internálták s néha még megszokott mindennapi sétájáról is le kellett mondania. A megpróbáltatás és keserűség napjaiban is akadt néha öröm is számára, amikor ebédnél, vagy vacsoránál elmesélte, hogy itt szentelnek fel új templomot, vagy a másik faluban is megnyílt egy új iskola, hogy mindkettő a magyar kultúra végvára és őrállója legyen. Szinte megfiatalodott s arcán az öröm pirja világított, amikor az első angol és amerikai testvéri küldöttségeket üdvözölve, félszázados egyházi testvérkapcsolatokat erősítő munkájának egyik legszebb eredményét, megkoronázását látta. Nyugat fiai elzarándokoltak hozzá, de benne nemcsak Kelet öreg emberét látták, hanem a bölcs és megfontolt szívet is, akinek tanácsát kikérhették.

Már elvégeztem a negyedik gimnáziumot és konfirmáltam a kolozsvári ősi templomban, amikor konfirmálásra nagyapám és édesapám közös ajándékképpen egy régi családi ezüst órát kaptam, azzal a kötelezettséggel, hogy a nyár folyamán otthon — bár nem voltam rossz tanuló — egy asztalosmester mellett inaskodjam. A szellem képzése mellett gondot kell fordítanunk a testi

ügyességek megtanulására is, mert a kettő együtt teszi a teljes embert. A fizikai és szellemi munka között semmi különbséget nem akart ismerni s ebben a szellemben nevelt mindnyájunkat. Ugyanezen a nyáron egy hirtelen jött szív-roham végzett állásából kitett édesapámmal s amikor kihült testét felkiszértük a házson-gárdi temetőben levő sírhelyre, akkor magához ölelt s ezt mondotta: eddig csak nagyapád voltam, de most édesapád helyett, édesapád is leszek, csak unokám voltál, de most fiam is leszel. Ezt sem tudom soha elfelejteni, áldja meg az Isten érette.

Talán szelid örömet szereztem neki, amikor az érettségi letétele után a teológiára iratkoztam be tanulmányaim folytatására. Megfontolt komoly szavakkal többször figyelmeztetett a lelkesi pálya szépségeire, de folyton megisméltendő nehézségeire. Egy tapasztalatokban gazdag élet drága kincsei közül mesélt el néhányat, amelyekre való visszaemlékezés életbeindulásom idején nem egyszer adott erőt és buzdítást kitartásra. Ebből az időből való egy másik kedves emlékem is. Még nyolcadikos gimnazista koromban, régi szokás szerint én is legációba készültem s erre az alkalomra irtam egy beszédet. Megmutattam neki, elolvasta s azután szép esendesen visszadta. Nem mondotta, hogy mondjam el, de azt sem, hogy ne próbálkozzam vele. Megjegyzése csak annyi volt, hogy: fogsz majd egykoron még te is jó prédikációt is írni. Azóta tudom és érzem, hogy milyen nagy dolog a szószéken az emberek előtt, néha akaratukkal és törekvéseikkel szemben Isten szolgájaként az Ő szavának tolmácsa lenni.

Élete utolsó éveiben nagy ünneplésben volt része ötvenéves püspöki szolgálata és kilencvenesztendős születése évfordulóin. Akkor mondott szép szavai éppen úgy visszacsengenek sokak lelkében, mint azok a bölcs intelmek, melyeket halála előtt három hónappal felszentelt fiatal lelkipásztorokhoz intézett. Két vágya volt ebben az időben: szeretett volna elzarándokolni még egyszer Árkosra, ahol püspökké, őrállóvá választotta egyháza és feljönni még egyszer ide Budapestre, amelynek unitárius élete püspöksége idején szökken virágba s melynek minden mozzanata egybeforrt lelke munkájával. Csonttörése azonban megakadályozta mindkettő keresztülvételében. Meleg és szeretetteljes volt az a családi ünnep, amikor feleségével, boldogult nagyanyámmal együtt eltöltött hatvanötöszendős házassági évfordulójukat — gyémántlakodalmukat — ülték meg. A

mai modern életben talán nem árt egy pillanatra felvillantani a tiszta és bensőséges családi élet képét sem.

Elhunytát megelőző rövid, de fájdalmas betegsége idején sohasem panaszkodott, pedig tudtuk, hogy sokat szenved. Lelke az öntudatos hit szeretetbe olvadt békességében megnyugodva várta az elmulás perceit. Hittel teljes alázat élt lelkében, amikor az utolsó ujesztendő üdvözlése alkalmával így szólt munkatársaihoz: én már elfáradtam, de ti dolgozzatok tovább; — a szeretet igazi jézusi fénye ült meg sápadt homlokán, amikor élete utolsó délutánján gyermekeit és unokáit a szeretet mindent lebiró és minden győzedelmeskedő erejére figyelmeztette. A hitében megbékélt ember szeretetben gazdag élete maradt meg lelkünkben, utolsó üzenetként.

Egy vasárnapi hajnalon szállott el lelke s akkor lehelte az utolsókat, amikor a kolozsvári főtéri, egykoron unitárius templom tornyának harangja a hajnal beköszöntését hirdette mélyen kongó hangjával. A harangok szárnyán Istenhez szállott lelke, hozzá száll háládatos emlékezésem is, azért a Nagyapáért, aki mint püspök és mint nagyapa is, egyformán tudott igazi ember lenni...

Ferencz József.

HŐSÖK, EMBEREK.

A jövő Dávid Ference (*)

Mit jelent Dávid Ferenc, ez a tizenhatodik századbeli ember minékünk, a huszadik század szenvedő embereinek? Tud-e még ma is valamit mondani nekünk, kik oly sokat próbáltunk s oly sokban csalódtunk? Az a meggyőződésünk, hogy a körülöttünk szétbomló világba csak az evangélium, még pedig a dávid-ferenci szellemben ujja-éledt evangélium fog új értelmet, új értékeszményt hozni. Úgy érezzük, hogy Dávid Ferenc előképe az eljövendő vallásos embernek, akinek elméje fejlett, de azért szive nem hogy hűvösebben dobogna, de annál forróbb, annál hevesebb.

Még egyszer kérdezzük: mi Dávid Ferenc értéke a multban és a jövőben? *Az, hogy kifejlett intellektusának fejlett világképét át meg átjárta a hitnek felülről származó sugallata. Azt a tiszta, egyszerű világképet, amely az övé volt, forróvá*

(*) Részlet Iván László most megjelent tanulmányából: „Dávid Ferenc arca a szellemtudományi lélektan tükrében.”

izzította és lángoló istenszeretetté változtatta a szentlélek aláhulló tüze, amely neki nagy mértékben adatott. S ezáltal létrejött egy szintézis, amely párját ritkítja a keresztény történelemben. Ugyanis a keresztény világban látunk forró lelkeket, ezek azonban avult és elfogadhatatlan világképpel rendelkeznek, amely nem egyszer az evangélium gondolatvilágával ellenkezik. S látunk okos, kiművelt emberfőket, akik felismerik az evangélium igazi világképét, de teljesen hiányzik belőlük az isteni lélek harmata. A jövő vallásos embere egyik úton sem fog tudni járni. A jövő embere az evangélium után fog nyulni, ahonnan Jézus egyszerű világképe és forró istenszeretete (hite) sugárzik feléje. A jövő a multa mutat, a multban megjelent nagyszerű lélekre, akinek hite abszolút tökéletes volt, világképe pedig, ha nem is tökéletes, de egyszerűségével irányt mutató! A jövő vallásos embere számára ezt az evangéliumi egyszerűséget és hitmelegséget újította fel összekapcsolva egy személyben Dávid Ferenc. Ez az összekapcsolás, ez a szintézis a modern hívő vágya, amelynek ma még útjában állanak az összes történeti egyházak a maguk zavaros és fejletlen világképével. Másrészt pedig útjában állanak az u. n. „felvilágosodtak“, akik világképük józanságát hideg zuhanyként öntik nyakába az Isten forró szerelmére áhító, fölfelé lendülő vallásos lelkeknek.

A modern ember útjában ott áll: Jézus és az ő hűséges, egyszerű követője: Dávid Ferenc. Nem állítjuk és nem is állíthatjuk, hogy a jövőt Dávid Ferenc fogja formálni, mert az emberi történelem sorsa Isten kezében van. De azt sejtjük, azt érezzük, sok-sok bizonyágtételből kiolvashatjuk, hogy a jövőnek prófétája, isteni küldöttje, ki ismét vértanúságban vérzik el, dávid-ferenci típus lesz. Egy ember, egy hős, aki a modern ember világképe alapján szeret, forrón szeret s vállalja a keresztet, mert másképen szeretni, vagy másképen gondolkodni nem tud és nem is akar.

KÖNYVEK.

A kolozsvári unitárius kollégium története (1568–1900)

Irta: dr. Gál Kelemen, 1935 I. kötet 568 l., II. k. 592 l.

Nem emlékezünk rá, hogy magyar irodalmunkban magyar művelődési intézményről ilyen hatalmas monográfia jelent volna meg. Igaz, hogy alig van olyan intézményünk, amely megszakítás nélkül négy-öt évszázadon keresztül nagyhirű vezetők mellett ugyancsak nagyhirű, sőt világ-

híres tudósokat, papokat, államférfiakat nevelt volna. Annál inkább meg kell becsülnünk a magyar kulturának ezt a csodás fellegvárát, amelyről most a szerző hiteles történelmi források, iskolai évkönyvek alapján kifűnő képet adott.

Van valami tragikus abban, hogy a magyarság akkor fedezi fel igazi nagy értékeit, amikor azok nagy veszélybe kerülnek s szinte féltő, hogy pusztulásba mennek. Abban a nagy belső meghasonlásban, amely ma az erdélyi unitárius sziveket betölti, hatalmas védőbeszéd ez a könyv, amely mindennél hangosabban harsogja: Ne bántsd a kolozsvári kollégiumot! S valóban olvasás közben érezzük, ellenállhatatlan erővel lopózik lelkünkbe az az érzés, hogy a magyar unitárius egyház azonos a kolozsvári kollégiummal s a kollégium azonos az egyház lelkével. Maga a szerző is teljesen ebben a meggyőződésben írta meg ezt a nagyszabású munkát s ez meglátszik azon is, hogy a kollégium történetével párhuzamosan az egyház története, még pedig annak belső, szellemtörténete is e könyvben megírva található. Az első kötet 425 oldala ezt a történetet foglalja magában attól az időponttól, hogy a kolozsvári városi iskola unitárius jellegűvé vált (1568) egészen addig, míg a jelen század elején a negyedik, azaz a mai nap használt kollégium felépült. Három különböző épületben folyt ez idő alatt a tanítás; de a szellem egy volt: a tiszta, egyistenhívő kereszténységnek, vagyis Jézus evangéliumának szolgálata. Hogy ezért mily szenvedések, megpróbáltatások elviselésére volt képes az a szellemi kör, mely a kollégiumból vette táplálékát, az valóban a csodával határos. Ma is csak a hála és a mélységes tisztelet hangján lehet szólni azokról a férfiakról, akik itt tanulva, fátylavívői és keresztthordozói lettek a jézusi vallásnak és a magyar művelődésnek.

A történelem letárgyalása után az első kötet vége és a második kötet 363 lapja az iskola belső szervezetét tárgyalja négy részben. Az első rész (V.) megismerteti az iskola igazgatásával, a tanárképzéssel, a köztanítók intézményével, sőt mivel a kollégiumból származtak az egyház pásztorai, a lelkészképzéssel is. Azután találjuk (IV. r.) a kollégium belső tanulmányi szervezetét s annak történetét a legrégebb tanulmányi rendszertől kezdve egész az 1883. évi középiskolai törvényig. Nem feledkezett meg a szerző az ifjúság öntevékenységéről: az önképzésről sem. Az „internátus“-ról szóló rész (VII.) bepillantást nyújt a régi diákélet ma már feledésbe menő rejtelseibe. Hogyan tartották fenn magukat a diákok. Ki és

mi volt a főnök, az esküdtszék, a plága stb. megannyi érdekes kérdés, amelyre csak a régi iskolai feljegyzések tudnak felelni s érdekes világot deríteni. A régi iskola az önálló élet, az öntevékenység valóságos nevelő iskolája volt. Az egész iskola rendtartásával foglalkozik a VIII. rész, amely mintegy kiegészítője az előbbinek.

A második kötet két utolsó fejezete az igazgatók, illetve a tanárok életrajzát adja történelmi sorrendben. Ha ezt a névsort átnézzük, akkor látjuk csak igazán, hogy mily óriási szerepe volt a kolozsvári iskolának az unitárius egyház történetében. Hiszen alig van püspökünk, aki nem az iskola igazgatói vagy tanári székéből került magas méltóságába. Itt vették magukba azt a szellemet, amellyel az egyház hajóját, mint kitűnő kormányosok vezették annyi vészes tengeráramlás közepette!

Ez a két hatalmas kötet ismét bizonyosságot tett arról, hogy egyházunk történelmét kutatni, nagyon hálás feladat. Még akkor is, ha annak csak egy szeletét, egy iskolában nyilatkozó történelmi szellemét vetítjük az olvasó szeme elé. Azok a részek, amelyek az iskola belső életével foglalkoznak, az adatok roppant tömegénél fogva, nem hatnak vonzólag a laikus olvasóra, csupán a szakemberre. De annál érdekesebbek azok a részek, ahol az iskola történetében az egész egyház története nyilatkozik meg az olvasó előtt. Ezek a részek mutatják meg a mű nagy értékét egész vallásközönségünk előtt s ezek alkotják egyszersmind nagy propagatív értékét is. Mert a mű kétségtelenül és akaratlanul is egy nagy „Oratio pro Collegio.” S legyen is az s maradjon is az s a történetírás művészetének fenkölt hangján hirdesse, hogy a magyar unitárius egyháznak szüksége van, örökre szüksége van a kolozsvári unitárius kollégiumra.

Szeged a régi magyar irodalomban

Kiadta és sajtó alá rendezte: **Bakó László**, 124 l.
(Magyar Irodalmi Ritkaságok XXXIV. kötete.)

Érdekes kísérlet ez a kis munka. Az az alapgondolata, hogy egy város mennyire nyomja rá bélyegét az egyetemesszelleme, vagy milyen vonatkozásban áll egy nép irodalmi stb. megnyilatkozásaival. Ez a kis kötet csak a régi magyar irodalom termékeit adja, amennyiben azok vonatkozásban vannak Szegeddel. Szegedi Kis István, Szegedi Gergely költeményeivel, illetve zsoltárfordításaival, Szegedi Lőrinc „Theophania” című morális komédiájával, Tinódi Sebestyén,

Tar Benedek és Dugonics András műveinek néhány kisebb szemelvényével találkozunk még a kötet lapjain. Érdekes, hogy a XVI. században Szeged színét a protestantizmus adja meg a magyar irodalomban. Ennek felfedésével jó szolgálatot tett a szegedi egyetemi hallgatók Bethlen Gábor köre. A királyi magyar egyetemi nyomda szép kiállításában megjelent munka ára 1 P. 50 f.

IFJUSÁG.

Egy év ifjusági munkája.

A „Brassai Sámuel Unitárius Ifjusági Egyesület” 1935. október hó 15-én tartotta rendkívüli tisztújító közgyűlését. Az 1934—1935. iskolai év egyesületi munkájáról *Szabó Elek dr.* egyesületi elnök számolt be. Felsorolta azokat a munkákat és eredményeket, amelyeket úgy kulturális, mint az anyagiak gyarapítása terén kifejtett és el is ért az egyesület elnöksége. Kulturális téren kifejtett munkásság eredménye a Zeneakadémián rendezett Brassai-diszhangverseny. Az egyesület helységeiben rendezett kulturreladás és kulturdélutánok, amelyek mind a hazafias és unitárius gondolat terjesztői voltak. Az összes unitárius egyesületekkel a legharmonikusabb együttműködést fejtette ki az egyesület. A misszió-bizottságban ismét elfoglalta helyét az egyesület kiküldöttje, aminek hiányát több éven át nélkülözte az ifjuság.

Anyagi téren is elérte az egyesület a lehető legnagyobb eredményt, amit csak e nehéz gazdasági viszonyok között el lehetett érni. 505 P-t segélyezés, 160 P-t kölcsön címen adott, fordított a rászoruló tagoknak. Fedezte az évi kiadásokat és arra is nagy súlyt helyezett, hogy a pénztárt tekintélyes összeggel adja át az új tisztikarnak, ezáltal munkájában nem gátolva, hanem segítve legyen a még nagyobb és szebb eredmények elérésének érdekében. Ezután több hozzászólás hangzott el, mindannyian kivétel nélkül elismerték az elnökség nagy és sikeres évi munkásságát. Az elnök megköszönte tisztársainak, valamint külön az alelnöknek odaadó munkásságát. Az egyesületi tagok támogatásáért szintén köszönetet mondott és kérte őket, hogy az új elnököt és tisztikarát a jövőben még jobban támogassák munkájukban, mert ezáltal úgy a hazának, mint az egyháznak, valamint az unitárius eszmének lesznek segítői. Ezután *Ferenecz József* missziói lelkész korelnöklésével sor került az 1935—36. iskolai évre az elnök, valamint tisztikarának megválasztására. A közgyűlés bizalmával újból az

előző évi elnököt tisztelte meg *Szabó Elek dr.* személyében. Ügyvezető elnök lett: *Sófalvi Lajos*, alelnök: *Kablfürst Tibor*, főtitkár: *Kis M. Ernő*, titkár: *Bardócz Vilmos*, pénztáros: *László Attila*, ellenőr: *ifj. Csiki Gábor*. A választás lezajlása után az újból megválasztott egyesületi elnök röviden ismertette célkitűzéseit, amelyek most is ugyanazok lesznek, mint a múltban voltak. Mindig és mindent az egyesületért, az unitárius ifjuságért úgy, hogy a hazának és az egyházunknak is szolgálja nagy és szent céljait. Ezután megköszönte a közgyűlés ismételt megtisztelő bizalmát és a közgyűlés Ferencz József lelkész imájával véget ért.

Ifjusági klubdelutánok.

A Brassai Sámuel Unitárius Ifjusági Egyesület az idén is megrendezi IX. Rákos-utca 3. szám alatti helyiségeiben a tavalyi évvel beindított s így már szokásos klubdelutánjait, amely az unitárius ifjuság baráti összejövetelét jelenti minden hét szerda délutánján. Szeretnénk, hogy azon az úton, amelyen tavaly elindultunk, az idén még tovább haladhassunk az unitárius gondolat ápolásának jegyében. Klub-délutánjainkon a résztvevők szórakozására tánc és vigság, buffet, sakk, domino, bridge, ping-pong áll rendelkezésre, de ezeken kívül komoly problémák megbeszélése, valamint előadások is műsoron szerepelnek. Klub-délutánjainkon való részvétel teljesen díjtalan, az egyesület baráti otthonnal vár minden unitárius lányt és fiút kedves szüleikkel, barátaikkal együtt, hogy az unitárius érzés és gondolat ezen megnyilvánulása együvértartozásunkat még erősebbé tegye.

Meghívót személyes vagy levelezőlapon érkezett kérésre szívesen küld a Brassai Sámuel ifjusági egyesület

Elnöksége.

H I R E K.

Hitelből adtuk ki lapunk jelen számát. S mi lesz még decemberben? Mindazokat a hátralékosokat, akik már évek óta szívesen fogadják el lapunkat, kérjük, hogy jöjjenek segítségünkre s küldjék be egy évi előfizetés díját. Ez nem sok, de nekünk minden!

Igazgatótanácsunk október 29-én tartotta rendes évnegyedi ülését. Ezen *Józan Miklós* püspöki vikárius tartotta meg beszámolóját az elnökileg elintézett ügyekről. A jelenlévők nagy örömmel vették tudomásul a pestszentlőrinci templom építkezésének megindulását és a dunántúli körlelkészség megalapozásához elengedhetet-

len vasuti jegy érdekében tett elnöki lépéseket. Valóban ütött a tizenkettedik óra, hogy a Dunántul végre valahára közmegnyugvásra erőteljes pásztori munka alá vétessek. Reméljük, hogy ez rövidesen így lesz. Ugyanesak szervezés alá vétetett egy központi missziós körlelkész állása is. Az igazgatótanács kimondta, hogy a püspöki vikáriátushoz szükséges egy irodavezető lelkész, aki egyszersmind a három vidéki (u. m. a dunántúli, hódmezővásárhelyi és füzesgyarmati) egyházközsegekhez be nem osztott szórványok lelki gondozását végezné, vagyis a budapesti anya- és a debreceni leányegyház szórványait pásztorolná. Az egyház költségvetése az igazgatótanács rendeletéből már a jövő évre tekintetbe veszi az új helyzetet s beállítja a központi missziós lelkész fizetését. Az új lelkészt a Misszióház természetbeni lakással támogatja, de készpénzfizetést nem vállal. Nagy érdeklődéssel nézünk mindannyian az új állomás s annak betöltője felé. Kelemen Béla ig. tanácsos jelentést tett az u. n. szervezőbizottság munkálatairól. Ez a bizottság a magyarországi egyház alkotmányának összeírásával foglalkozik és annak javított alakban történendő törvényerőre emelésére tesz javaslatot egy későbbi igazgatótanács ülésnek.

A reformáció emlékűnnepén délelőtt a teljesen megtelt Koháry-utcai templomunkban rádióközvetítéssel *Ferencz József* missziói h. lelkész hirdette az ígét. A vigadói nagygyűlésen ugyanesak ő hallatta szavát az ifjuság nevében. Rákos utcai templomunkban este volt reformációi ünnepély, amelyen *Kovács Lajos* imádkozott s megnyitó beszédet *ótordai Weress Ákos* mondott. „Amikor mindenki háboruzott, Dávid Ferenc a békéért küzdött” ez volt beszédének alapgondolata. Utána *dr. Iván László* tartott felolvasást „kétféle reformáció” címen azt fejtegetvén, hogy a páli gondolatra támaszkodó Luther-Kálvini reformáció mellett még egy mozgalom zajlott le a XVI. században: a tiszta jézusi evangéliumi gondolatot újra életre hívó unitarizmus *Serveto Mihály* és *Dávid Ferenc* fogalmazásában. A műsor művészi számaint *Költő Irénke* (szavalat) és *Tamási Árpád* (hegedű), *Bodóczy Lajos* és *ótordai Weress Ákos* (mindakettő orgonán) szolgáltatták. Az ünnepélyt a gyülekezeti teremben szeretetvendégség követte, amelyet a konferenciás ifjuság rendezett. A zsufolásig megtelt teremben *Pethő István* mondott lelkes beszédet a „Szent-ábrahámi pihenő” céljairól és a konferenciás ifjuság hitébresztő törekvéseiről.

Ferencz József emléke. Nagynevű néhai püspökünk születésének ebben az esztendőben volt századik évfordulója. Erről annak idején lapunkban meg is emlékeztünk. Most pedig ebben a számban az unokát szólaltattuk meg, hogy mondja el szép emlékeit nagyapjával kapcsolatban. November 15-én Koháry-utcai templomunkban a csonkaországi unitárius egyház belsősöges szép ünnepélyben emlékezett meg néhai nagynevű püspökéről. A gyülekezet éneke után *Ferencz*

József missziói lelkész imádkozott. Az elnöki megnyitót báró Daniel Gábor dr. a budapesti egyházközség gondnoka s a Dávid Ferenc Egyesület elnöke mondotta. Az ünnepi beszédet Józán Miklós püspöki vikárius tartotta. Beszédében a hallgatóság lelki szeméi elé rajzolta azokat a nagy evangéliumi értékeket, amelyekkel Isten egyházunkat Ferencz József püspökben megajándékozta. Az ünnepély művészi szárait *L. Beczássy* Kató az operaház tagja (ének) és *Késmárky* Miklós (szavalat) szolgáltatták. Az ünnepély *dr. Csiki* Gábor szavaival és az unitárius himnusz elénekülésével ért véget.

Közös adventi áhítat a Karácsony előtti négy vasárnapon d. u. 6 órakor a Misszióház templomában. Sorozatos előadások a „*Miatyánk*” első négy tételéről a következő sorrendben: december 1-én Józán Miklós, december 8-án dr. Csiki Gábor, december 15-én Pethő István, december 22-én Ferencz József. Kérjük hűveinket, hogy az előkészületi alkalmakat használják fel a gyülekezeti élet bensőségének ápolására.

Nőszövetség hangversenye december 7-én, szombaton este 6 órakor a Misszióház templomában. Műsormegváltás díja 1 pengő a karácsonyi akció javára.

Az Unitárius Misszió Ház Bizottsága legutóbb megtartott évnegyedi ülésében örömmel üdvözölte felgyógyult elnökét *dr. Mikó Gábor* kormányfőtanácsost, aki újra buzgósággal és odaadással vette át az elnökséget. Megköszönte az elmúlt ülés óta befolyt adományokat, közöttük *őzv. Viola Miklósné, Gombos Rózsa* urnő szép horgolt urasztali terítő ajándékát. Tudomásul vette a jelentéseket s elintézte az internátusi felvételeket. Kegyelettel emlékezett meg a Misszió Ház segédházfelügyelőjéről, *Berei Bertáról* s elhatározta, hogy a gyermekeket gondozó társaságot rendszeresen támogatni fogja. A bizottság ötven pengő segélyben részesítette a pestszentlőrinci épülő templomot.

A harmincévesek tábora november 4-én tartotta rendes havi összejövetelét a Koháry-utcai templomházban. *Pethő István* üdvöző szavai után *dr. Szabó István* budapesti keblitanácsos tartott előadást erdélyi utjának tapasztalatairól. Az előadást vita követte. Második előadó *Kelemen Béla* budapesti gondnok volt, aki a csonkaországi unitárius egyház törvényeit írja össze s önti új formába, amely, ha az u. n. szervező bizottság és az igazgató tanács elfogadja, kis egyházunk új alkotmánya lesz. Az alkotmánytervezetet nagy érdeklődéssel fogadta a harmincas tábor s máris kiadta tanulmányozás végett egyes tagjainak. Az egész kérdésben mindeddig véleményt nem nyilváníthatott márcsak az idő rövidsége miatt sem. Egységes állásfoglalás csak a december 9-i üléstől várható. Éppen ezért a táborvezetőség kéri a 30—40 éves unitárius férfiakat, hogy erre az ülésre teljes számmal jöjjenek el, mert most az egyház jövőjéről, mondhatnánk életéről van szó. December 9-én hétfőn este 1/28 órakor lesz a találkozó a Koháry utcai tanácsteremben.

Remek ajándékot kapott a budapesti unitárius egyházközség *Pálfi Jolán* ifjú hivatól. Az urvacsorai kegyeszerek felső betérítésére készített saját keze munkájával egy művészies takarót. Az ajándék ünnepi bemutatása és használatba való átadása Józán Miklós püspöki vikárius szavai kíséretében az őszi hálaadó ünnepen történt. Isten áldása legyen a szép munkán és készítőjén.

Böllöni Farkas Sándor Iparosok és Kereskedők Köre október hó 20-án megtartott értekezlete nem hozta össze a remélt nagyszámu hallgatóságot. A megjelentek lelkét örömmel töltötte el *Kelemen Béla* vagyongazdálkodó gondnok jelenléte, aki felszólalásában reámutatott arra, hogy egyházunk sokszor nélkülözi iparos és kereskedő társadalmunk erősebb részvételét egyházi életünkben. Ennek elősegítése és előkészítése egyik legszebb feladata az egyesületnek, mely most összeírta a hűveket s arra vállalkozott, hogy választmányi tagjai révén azokat személtlyesen otthonukban is felkeresi. Az értekezleten, melyen *Bonczai Ferenc* elnököt, *Berde Lajos* tb. elnök és *Szabó Dénes* választmányi tag, értékes felszólalásaikban sürgették a munka további folytatását. — Az egylet november hó 17-én, délelőtt a Rákos-u. templom istentiszteletét követően választmányi ülést tart, melyre erről a helyről is felhívjuk a hűvek figyelmét. — Hátralékos tagdíjak a lelkészi irodára is befizethetők.

Társas-vacsorát rendeznek az unitárius iparos és kereskedő testvéreink december hó 7-én, szombaton este 8 órakor a nőszövetségi hangversenyt követően, IX., Rákos-utca 3. sz. alatt a misszióházi gyülekezeti teremben. E vacsora célja az egyesületi tagok baráti találkozója, de ezenfelül karitatív célt is szolgál, mert annak tiszta jövedelmét, — ahogyan azt tavaly is tették — az Unitárius Nőszövetségnek ajánlják fel a karácsonyi szegénygondozás céljaira. Mindenkit szívesen hívnak és várnak erre a találkozóra, s az azt megelőző hangversenyre.

„**A magyar unitárius értelmiség teendői a belmisszió terén**” címmel tart előadást *Kelemen Béla* rendőrfőtanácsos, budapesti gondnok az Országos Bethlen Gábor Szövetség nagytermében december 12-én csütörtök délután 6 órakor (IX., Rákos-utca 3., földszint. Unitárius Misszióház épülete.) Az érdekes előadásra már most felhívjuk hűveink és különösen a 30—40 évesek táborának figyelmét! Belépő díj nincs.

Ifjusági téli konferencia. Az ifjusági konferenciások bizottsága november 8-án tartott ülést s elhatározta, hogy az ifjusági téli konferenciát a jövő év január 2—4 napjain megrendezi. Erre a találkozóra már most felhívjuk ifjuságunk s az érdeklődők figyelmét.

Mikulás délutánt rendez az unitárius misszióházi gyermekistentiszteleti csoport december hó 6-án, pénteken délután 4 órai kezdettel a misszióházi gyülekezeti teremben. A műsort csoportvezetőjük *Rajczy Mária* betanításában a csoport gyermekei szolgáltatták. Más csoportok gyermekeit és szülőit is szívesen látják egy csésze teára. A csoportvezetőket kérjük, hogy hívják fel a gyermekek figyelmét erre a kedves délutánra.

Kovács Lajos lelkészjelölt egy hónapot töltött el körünkben, s helyben és vidéken több alkalommal segítségünkre volt a szolgálatok elvégzésében. Most elindult, hogy újra egy esztendőig folytassa tanulmányait a francia Strasbourgban, melyhez mi is sok sikert és Isten áldását kívánjuk.

Késmárky Miklós, aki jeles eredménnyel végezte el a kolozsvári teológiát, néhány hónapos tanulmányutrá Budapestre érkezett s itt szeretettel kapcsolódott bele egyházi életünkben s ittléte folyamán több szöszékünkről is hallgatni fogjuk prédikációit. Szeretettel köszöntjük körünkben.

A kolozsvári unitárius kollegium története c. kétkötetes munka kepható a budapesti lelkészi hivatalban 11 P-ért. Postán küldve 12 P. Megrendelhető levelező lapon s az összeg befizethető a budapesti egyházközség 30.400 számú postacsekkszámláján.

Dávid Ferenc arca a szellemtudományi lélektan tükrében c. tanulmány felelős szerkesztőnk tollából kapható a lelkészi irodán és az iratmissziónál. Ára 1 pengő.

Évkönyv 1936. évre. Kanyaró Géza segédkönyvtárnok már nyomás alá adta az 1936. évi Évkönyvet. E hónap végén már szét is küldi. Az évkönyv tájékoztatja az olvasót az unitárius hitrendszeréről, a csonkamagyarországi egyház fejlődéséről, intézményeink fejlődéséről. Azonkívül sok hasznos tudnivalót, költeményt és szórakoztató olvasmányt tartalmaz. Dolgoztak az évkönyvben: Józán Miklós püspöki vikárius, Barabás István lelkész, Ferencz József misszióházi h. lelkész, dr. Iván László és Pethő István hitoktató lelkészek, Buzogány Anna, Simonyi Györgyike, Hollósy Filep Klára, Vass Ilonka, Péterffy Tamás, Boncza Ferenc és Ujvári László. Olvasóink figyelmébe ajánljuk az Évkönyvets kérjük, hogy ne sajnáljanak ezért a szép kiállítású és gondosan összeállított évkönyvért 1 P árat, hanem küldjék be az évkönyvhöz csatolt csekken egyházunk pénztárába.

A konferenciás tábor intéző bizottsága elhatározta, hogy a Kévekötés-t a jövő évben is pártfogásába veszi azzal indokolva, hogy ez a lap egyedüli ifjúsági lapunk és lelki kapcsunk Erdéllyel. Elhatároztuk, hogy azokat, akik előfizetéseiket az 1935. évben beküldötték, felkeressük felhívással, hogy a jövő évre küldjék be az előfizetési díjat, egyúttal ők, mint előfizetők, továbbra is kapják a lapot. Akik eddig nem fizették be a 2 P előfizetési díjat, azok töröltetnek az előfizetők közül s részükre a lap küldését beszüntetjük. Felkérjük olvasóinkat, hogy akik akarják Erdéllyel a kapcsolatot s érdeklődnek az ifjúság mozgalma iránt, fizessenek elő a Kévekötésre. Előfizetést elfogad Ujvári László pénztárnok V. Koháry-u. 4. II. lelkészi iroda, istentisztelet előtt és után.

Vidék.

Vándorgyűléseket rendez a Dávid Ferenc Egylet november hó 30 án Debrecenben és december hó 1-én Füzesgyarmaton. Mindkét helyen a megnyitót báró Daniel Gábor egyleti elnök mondja. Az előadást Debrecenben Kovács Kálmán tanár tartja: Kossuth és az unitarizmus címen, Füzesgyarmaton dr. Csiki Gábor

lelkész beszél: A templom és az iskola címen. A megnyitóban és a mindkét helyen Késmárky Miklós által szavalt (Józán Miklós: Déva vára című) költeményen keresztül hódolunk egyletünk nevét adó vallásalapító püspökünk emlékezeté előtt. Az ünnepélyeket mindkét helyen gyülekezeti ének és ima vezeti be. Debrecenben Darkó Béla füzesgyarmati lelkész, Füzesgyarmaton Ferencz József mondanak imádságot. A zeneszámokat helyi szereplők látják majd el s azokról beszámolóinkban majd külön megemlékezünk. Mindkét helyen a vándorgyűlést rendes Istentisztelet tartásával is egybekapcsoljuk. Budapesti hiveinket, valamint azokat, akik Debrecen és Füzesgyarmat környékén laknak erről a helyről is felhívjuk, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg ezen a bensőséges, hitet ébresztő, szeretetet ápoló és mégis baráti meleg találkozásokon. Ez az első alkalom, hogy az egylet nagyobbránu vándorgyűlés programot dolgozott ki s nagyon óhajtanánk, hogy minden tekintetben méltók lehessünk egyletünk tradícióihoz és Dávid Ferenc szelleme örökségéhez.

Szombathely unitárius gyülekezetét október 27-én kereste fel Józán Miklós püspöki vikárius, hogy istentisztelet tartása által hitében erősítse a magyar unitarizmus legnyugatibb végvárát. Itt a hivek pásztorolását, dr. Tanka Dezső főorvos végzi sok buzgósággal. Az istentiszteletet ünnepi ebéd követte, amelyen felsőbüki dr. Nagy Béla ny. rendőrfőtanácsos emlékezetes szép szavakban üdvözölte Józán Miklós vikáriust és tett bizonyosságot a szombathelyi unitáriusok törhetetlen hiteről. A többek közt ezeket mondotta: „Kötelességünk, hogy ez alkalommal is ünnepélyesen megfogadjuk, hogy bennünket sem lágy fuvolaszó, sem az elemek bős tombolása, sem vas, sem arany nem tudnak eltéríteni attól az unitárius vallásunktól, amelyet annak megalapítója mártir halálával szentelt meg; s amely valásnak az aranytollu Jókai Mór „Egy az Isten” című regényében örök emléket emelt és a lánglelkű Kossuth Lajos, kinek a zsenialitását világ-részek ismerték el, azt mondotta, hogy ez a valás a jövő vallása.” A szép találkozó hire örömmel tölti el mindannyiunk lelkét.

Szegeden a Bethlen Gábor Szövetség fiókja november hó 3-án a reformáció emlékűnnepélyén bensőséges ünnepet rendezett. Megnyitót vitéz Hubay Bertalan esperes, zárszót dr. Illyés Tivadar kir. ügyész mondotta, az ünnepi beszédet dr. Csiki Gábor lelkész tartotta. Az egész ünnepély azok közé a kevésszámú megemlékezések közé tartozott, ahol valóban együtt és testvéries lélekkel, egymás értékei megbecsülésével emlékeztek.

Egyházi ünnepélyek Füzesgyarmaton. Felekezeti iskolánk október 31-én egy igen szép iskolai ünnepély keretében áldozott a reformáció emlékének, ahol a gyülekezet felnőtt tagjai is jelen voltak. Megnyitót mondott Kincsesné Nagy Irén tanítónő. Alkalmi énekeket és verseket adtak

elő a növendékek. A nap jelentőségét és történetét ismertette Darkó Béla helybeli lelkész. Az ünnepélyt bezárta Kincsesné Nagy Irén tanítónő, felhívta a figyelmet a november 15. ünnepélyre, melyet a templomban rendeztek meg vértanuhalált halt nagy püspökünknek Dávid Ferencnek halála évfordulója alkalmából.

Füzesgyarmaton Darkó Béla lelkész elvégezte a hivek új törzskönyvelését s örömmel állapíthatjuk meg, a gyülekezet tagjainak lélekszáma az 1930. évi népszámlálás óta állandó s ma a szeghalmiakkal együtt 190 lelket számlál. Jelenleg mintegy 95 család alkotja a füzesgyarmati egyházközséget, akiknek egyharmadát az új lelkész már meglátogatta s reméli, hogy karácsonyra befejezi a hivek látogatását. A templomban bevezették az új énekek tanulását s erre a célra a hivek már 25 drb. újénekeskönyvet szereztek be. A lelkész átvette az iskolában a hittan oktatását s most indítja be az iskolából kikerült 14—20 éves ifjak egyesületét.

Mezőturi szórványunkat most vette gondjaiba Darkó Béla füzesgyarmati lelkész az október hó 27-én megtartott istentisztelet alkalmával. A helybeli és környékbéli hivek adója kell, hogy fedezze a jövőben a beszolgáló lelkész utazási kiadásait. Ugyanekkor vettük először használatba azt a kelyhet, melyet Gyöngyösi József pusztábanrévei tanító és felesége adományozott a magyarországi unitárius egyháznak egy keresztes pohárral és urvacsorai tányérral együtt. A kegyeszek a füzesgyarmati egyházközség gondozása alatt állanak s azokat a mezőturi szórvány istentiszteletein fogják használni. A száz pengő értékű szép és nemes adományért, mely egyházszereletről, ragaszkodásról és igazi unitárius áldozatkészségről tesz tanubizonyságot, erről a helyről is hálás köszönetet mondunk. Az urasztalára a kenyert és bort Lándory Ilona tanítónő adományozta, a kántori szolgálatot Benke Gyula tanár végezte.

Dévaványai leányegyházközségünkben Darkó Béla az új lelkész elvégezte a hivek anyakönyvelését és a családkönyv újbóli felfektetését. Ennek alapján örömmel állapítottuk meg, hogy az összeirt 53 lélek meghaladja az állami statisztika által jelzett 26 unitárius lelket. Ehhez azonban még az is kell, hogy valamennyi dévaványai hívünk valóban öntudatos unitáriussá váljon és a templom látogatásával, és a terhekben való áldozatos hordozással mutassa meg hitének erejét.

Bajai szórványgyülekezetünk helybeli és környékbéli tagjai november első vasárnapján imádkoztak együtt, amikor is az Ur asztalához is járultak, melyre a kenyert és a bort Lakatos Jánosné adományozta, a szolgáló lelkész vitéz Filep József alezredes házában volt szívesen látott vendége. 12 lélek részesült ez alkalommal urvacsorában.

Nyiregyházán november hó 24-én prédikál és oszt urvacsorát Józán Miklós vikárius. A helybeli és környékbéli hivek figyelmét már jó előre is felhívjuk erre az alkalomra. Az istentisztelet az evangélikus iskola dísztermében délelőtt 10 órakor kezdődik.

Kispesti szórványunk hivei s velük együtt sokan budapestiek is, aggodalommal hallották, hogy gondozójuk Péterfy Gyula ny. igazgató gyengélkedik. Az első kispesti istentiszteleten együttes lélekkel imádkoztunk mielőbbi gyógyulásáért. November hó 17-én a szórvány a d. u. 4 órakor kezdődő istentiszteleten Dávid Ferenc emlékezetét fogja idézni.

Pestszenterzsébeti szórványunk szép számmal kezdte meg az őszi istentiszteletek látogatását. Mindnyájunk nagy öröme, szolgált, hogy nyári pihenője után Kiss Mózes ny. igazgató, a szórvány szeretett és tisztelt Mózsi Bácsija — jó egészségben a régi buzgósággal és áldozatos szeretettel pásztoralja kicsiny nyáját az Ur dicsőségére.

Csepelen a kis szórvány tagjai minden egyes alkalommal szép számmal jönnek össze az istentiszteletre. A meghívás kiadásait a szórvány lelkes gondnoka Moinár János fedezi s a befolyó perselypénzt minden egyes alkalommal összegyűjtik, hogy azon mielőbb egy kelyhet vásároljanak urvacSORAOSZTÁSSAL egybekapcsolt istentiszteleteik számára. Isten segítse őket mielőbb tervük megvalósulása felé.

Budafokon a református templomban december hó 15-én urvacSORAOSZTÁSSAL egybekapcsolt istentiszteletet tart Ferencz József lelkész, melyre már jó előre felhívjuk hiveink figyelmét. A meghívóban — a hivek és lelkes szórványgondnokuk, Mózes István kívánságához képest közölni fogjuk a budafoki és környékbéli hivek névsorát lakáscímükkel együtt, mert a legutóbbi istentiszteleten felmerült annak vágya, hogy a hivek egymást is felkeressék és az összetartozás érzésével erősítsék egymást.

Zalaegerszegen nov. 17-én dr. Csiki Gábor lelkész tart istentiszteletet urvacSORAOSZTÁSSAL egybekapcsolva. Helybeli és környékbéli hiveink egybegyűjtését a kicsiny nyáj buzgó pásztora dr. Borbély András kórházi orvos testvérünk végzi, a tőle már régóta ismert agilitással és nagy szeretettel.

Győrben egy melegsívű asszony végzi a szórványgondozói munkát Josipovichné Németh Irma tanárnő személyében, aki az édesanya szeretetét minden egyes hívünkre kiterjeszti. A szolgálatot november 17-én Józán Miklós püspöki vikárius látja el, urvacSORAOSZTÁSSAL egybekapcsolva.

Sashalomban december hó 8-án d. u. 4 órai kezdettel prédikál és oszt urvacSORÁT a Kossuth utcai elemi iskola tantermében Ferencz József lelkész. Erre az alkalomra szeretettel hívjuk és várjuk hiveinket. Kérünk mindenkit, hogy legyen segítségünkre a Sashalom, Mátyásföld és Rákosszentmihály községekben élő hiveink összehívásában és meglátogatásában.

Külföld.

Az Unitárius Keresztények Nemzetközi Társulata az 1936. év folyamán a hollandiai Arnheimben, jul. 28. — aug. 3. napjain rendezi meg tanulmányi konferenciáját „a szabadelvű kereszténység tervei és kilátásai” cím alatt. Ezen a tanulmányi konferencián csak meghívottak vesznek részt, de szívesen látják az érdeklődőket. A meghívottak ellátásáról és elszállásolásáról a hollandiai testvérek gondoskodnak. A

szervezet kéri az egyes egyházi központokat, hogy a meghívottak utiköltségéhez járuljanak hozzá. A nemzetközi társulat január második vasárnapját — testvériség vasárnapjának — kívánja tekinteni, amikor az összetartozás és a barátság kifejezésére az elnök által megírt ima felolvasását kéri, a perselygyűjtést pedig a társulat javára.

Halottaink

Özv. úzoni János Sándorné szül. bibarcfalvi Gáspár Ágnes Székelyszátdoboson 77 éves korában elhunyt. Erdővidék nagy részvéte mellett temették el. Benne, László Gyula, egyházi könyvtáros anyósát gyászolja. Szentábrahámí és jakabházi Jakabházy Samu ny. honvédszázados, a Ferenc József rend lovag. keresztjének tulajdonosa október hó 11-én hosszas szenvedés után elhunyt. Vajda Sándor ny. főmozdonyvezető életének 59 évében október 14-én Győrben elhunyt.

Isten adjon az elköltözetteknek örök boldogságot!

HIVATALOS RÉSZ

Meghívó.

Sz. 285—1935.

A budapesti unitárius egyházközség Keblí-Tanácsa 1935. évi december hó 2-án (hétfőn) délután 1/2 6 órakor a tanácsteremben (I. emelet)

évnegyedi rendes ülést

tart, melyre presbyter fiait szeretettel meghívjuk.

Budapest, 1935. nov. 7.

dr. Kozma Jenő s. k.
egyházi gondnok.

Józan Miklós s. k.
lelkész-elnök.

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Jegyzőkönyv hitelesítő kiküldése. 3. Elnökileg elintézett és folyó ügyek. 4. Nevelésügyi bizottság jelentése. 5. 1936-ik évi költségelőirányzat. 6. Gazdasági bizottság jelentése. 7. Időközben érkező ügyek. 7. Indítványok (írásban — előre).

NB! Nevelésügyi bizottság: nov. 25. (hétfő) délután 1/2 6 órakor. Gazdasági bizottság: nov. 27. (szerda) délután 1/2 6 órakor. Külön meghívót nem küldünk. Minden afia jegyezze fel a dátumokat a naptárában.

Meghívó.

Sz. 286—1935.

A budapesti unitárius egyházközség 1935. december 15-én (vasárnap) délelőtt 11 órakor a Koháry-utcai templomban tartja

évi rendes közgyűlését

melyre gyülekezetünk összes adófizető tagjait szeretettel meghívjuk.

Budapest, 1935. nov. 15.

dr. Kozma Jenő s. k.
egyházi gondnok.

Józan Miklós s. k.
lelkész-elnök.

Tárgysorozat: 1. Istentisztelet. 2. Elnöki megnyitó. 3. Jegyzőkönyvhitelesítő kiküldése. 4. Elnökileg elintézett és folyó ügyek. 5. 1936-ik évi költségelőirányzat megállapítása: folyópénztár, Koháry-utcai bérház, Szövetség-utcai bérház, alapok és alapítványok. 6. A Keblí Tanács által jóváhagyásra átutalt ügyek. 7. Időközben érkező ügyek. 8. Indítványok (írásban — előre).

NB! A közgyűlésen szavazati jogukat csak azok a hívek gyakorolhatják, akik egyházi adójukat a f. évre befizették s a multa nézve sincsenek hátralékban.

Lelkeszi nyugdíjalapra befolyt adományok: laborfalvi Márkos Lujza, Debrecen, apja emlékére 15.— P, Szolnoki perselypénz 6.— P, Debreceni perselypénz 5.— P, Péter János és özv. Josipovichné Németh Irma, Győr 5.—5 P, dr. Hosszú Zoltán 3.— P, Bartha Lajos és Molnár János (Csepel) 2—2 P., Csáka János, Pestujhegy 1.— P. Fogadják a buzgó atyafiak egyházunk hálás köszönetét. Példájok szolgáljon buzdításul másoknak is. A közelgő karácsonyi szent ünnepek alkalmából akasszunk le egy-egy csillogó diszt a karácsonyfáról s adófillér alakjában tegyük oda a közös oltárra, amelyen az evangélium szolgálja élesztették a mi számunkra a szent tüzet. Ne legyen egyetlen unitárius hitű lélek ebben a házban, aki ne járulna hozzá ennek az alapnak a gyarapításához, amelynek 10 éven belül el kell érnie a 100,000 pengőt. Ha Isten is úgy akarja, itt is be fog válni az ősi mottó: „a kicsiny ezerre szaporodik...” Atyafiságos indulattal kér, unszol, sürget mindenkit a megalakult Nyugdíjbizottság nevében is — szives üdvözlettel:

Budapest, 1935. XI. 7.

Józan Miklós
elnök,
püspöki vikárius.

A Szentábrahámí pihenőre adakoztak: Ürmössy Kálmán (III. és IV. részlet) 6 P-t, Rédiger Ödön (III. részlet), B. B. 5—5 P-t, Burján Ferenc (VII. és VIII. részlet), Ujvári László (november, decemberre) 4—4 P-t, id. Péterffy Gyula, ifj. dr. Péterffy Gyula, Péterffy Jenő (október, decemberre) Ujvári László, Csegezy Árpád 3—3 P-t, U. L., Irsay testvérek (április, májusra) 2—2 P-t, Bozóky Lea (szeptember, decemberre) 1 P 20 f-t, Jáky Nándorné 1 P-t, Zapomel Gizella (szeptember, októberre) 60 f-t, Nemes Mária (október, novemberre) 40 f-t, András Gizella (január, júliusra) 20—20 f-t, Kepes Ádám, Kepes András (júliusra) 20—20 f-t, Heltai Gáspár élete és munkássága című füzetből 2 példány a 50, összesen 60 f., Ferenc József. A magyarországi unitáriusok című füzetből 7 példány a 20 f, 1 P 40 f, 10 drb. konferenciás levelezőlap 06 f, képes levelezőlapból 1 drb. 18 f, 54 drb. a 10 f, összesen 5 P 40 f, 113 drb. a 8 f, összesen 9 P 04 f, kiegészítésül 52 f, együtt 64 P, a múlt hónapban elszámolt 1030 P-vel együtt 1094 P. Kereksük ki minél előbb 1500 P-re. A jókedvű adakozót szereti az Isten!

Istentiszteleti sorrend 1935. december hóban.

H o l	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A., Templomokban :			
V., Koháry-u. 4.	1. 11. 23.	d. e. 11	Barabás István
" "	31.	d. u. 6	Barabás István
" "	8. 22. 26.	d. e. 11	Józan Miklós
" "	29. (R)	d. e. 11	Józan Miklós
IX., Rákos-u. 3. (Misszióház)	1.	d. e. 10	Józan Miklós
" "	8. 22. 26.	" "	dr. Csiki Gábor
" "	31.	d. u. 6.	dr. Csiki Gábor
" "	15. 26.	d. e. 10	Ferencz József
" "	29.	" "	Késmárky Miklós
B., körzetekben :			
VI., Gömb-u. 33. elemi isk.	8.	d. u. 4.	Barabás István
X., M. A. V.-telep Prot. imaház	1.	" "	Pethő István
" "	15.	" "	Késmárky Miklós
" "	26.	" "	Ferencz József
C., Pestkörnyéken :			
Csepel—Templomtéri polgári iskola.	8.	d. e. 11	Ferencz József
Kispest—Wekerletelep II. sz. el. isk.	15.	d. u. 4.	dr. Csiki Gábor
Pszterzsébet—Erzsébet utca el. isk.	8.	" "	dr. Csiki Gábor
" "	25.	" "	Ferencz József
Psztlőrinc—Áll. telep Kulturház	8. 25.	d. e. 11	Pethő István
Rákospalota-Máv.-telepi iskola	24.	d. u. 4.	Barabás István
Ujpest-Szent István-téri polgári iskola	23.	" "	Barabás István
D., Vidéken :			
Budafok—Ref. templom	15.	d. u. 3.	Ferencz József
Debrecen—Hatvan-u. 24. Unitárius Imaház	1.	d. e. 10	Ferencz József
" "	26.	" "	dr. Csiki Gábor
Dévaványa—Unitárius imaház	26.	d. e. 9	Darkó Béla
Füzesgyarmat—Unit. templom	25.	" "	Darkó Béla
Mezőtur—Ujvárosi áll. elemi iskola	22.	" "	Darkó Béla
Sashalom-Kossuth-téri áll. elemi iskola	8.	d. u. 4	Ferencz József

NB! Aláhuzott dátumokon *Urvacsoraosztás*. — Iskolások felső tagozata (IV.—VIII. o.) számára minden hó II. vasárnapján délelőtt 1/2 10 órakor külön *ifjúsági istentisztelet* a Koháry-utcai templomban. — December 1., 8., 15. és 22. napjain délután: 6 órakor közös *adventi áhítat* a Misszióház templomában: sorozatos előadások a „*Miatyánk*” első négy tételéről. — December 15-iki istentisztelet után déli 12 órakor *évi rendes közgyűlés* az 1936. évre szóló költségelőirányzat megállapítása végett. — *Rádiós istentisztelet* december 29-én délelőtt 11 óra 15 perckor. — Egyházi énekpróba minden kedden délután 6 órakor a Misszióház templomában. (IX., Rákos-utca 3.) — Egyházi adót lehet fizetni V., Koháry-utca 4. szám alatti lelkeszi hivatalban hétköznap délelőtt 9 órától 1-ig és délután 4 órától 7-ig, vasárnapokon az istentisztelet előtt és után; pénztáros Zsigmond Lőrinc.

Szentábrahámi unitárius ifjúsági konferenciás tábor október 31-én tartotta a reformáció ünnepe alkalmából tea estélyét. A tea estélyen

42 drb. 50 f.-es tea jegyből 21.— P
34 drb. 30 f.-es (ifjúsági) tea jegyből 10.20 P
vétetett be, azonkívül felülfizettek és pedig
Józan Miklósné —.50 P
Balla István 2.— P
Zsigmond Lőrinc —.50 P 3.— P
külön adag cukorból begyűlt —.65 P
perselypénz 4.09 P

Összesen: 38.94 P

erre kiadás a meghívók bélyege 4.12 P

Tiszta jövedelem: 34.82 P

Percelné Kozma Flóra leányegyesület a konferencia költségeinél visszajárt összegről lemondott 6.40 P

Együtt: 41.22 P

A mult számunkban közölt hiány 154.26 P

A jelenlegi hiány: 113.04 P

Ujból felkérjük azokat, akik résztvettek a konferencián, de nem járultak a költségekhez, hogy járuljanak utólag hozzá filléerekkel, esetleg pengőkkel és azokat, akik a konferenciára eddig nem adakoztak, hogy adakozzanak erre a célra s ezzel segítsék letörleszteni hátralékukat.

A Bethlen Gábor Kör tisztújító közgyűlése.

A protestáns egyetemi és főiskolai hallgatók Bethlen Gábor Köre október 28-án este tartotta ez évi tisztújító közgyűlését, Knézits-utcai diszes, új helyiségeiben, amelyeket a különböző fakultásokról összesereglett tagok zsufolásig megtöltöttek. A ritka érdeklődéssel várt közgyűlésen megjelentek: *Dr. Torday Géza János* ügyvéd, a Bethlen Gábor Kör Szeniorátusának elnöke, továbbá az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség, a Magyar Nemzeti Diákszövetség, a Hungária és a Mefhosz, végül a testvéregyesületek elnökei, illetve vezetői közül számosan. A nagy tetszéssel fogadott beszámolókat után, a közgyűlés a folyó tanévre a következő tiszlikart választotta: *Gönczi Sámuel* elnök, *Steiner Lajos* társelnök, *Balogh Sándor* belmiszisziós-, *Szikszay Baskay András* irodalmi-, *Böloni András* segélyügyi-, *Szöllőssy Árpád* pénzügyi-, *Váróczy István* társadami-, *Debreczeni Árpád* sportügyi alelnökök, *Kiss László* főtitkár, *dr. László Csaba* főjegyző, *Bélei Gyula* főpénztáros, *dr. Barath Károly* ellenőr, akikre a Kör 35 éves fennállásának jubileuma folytán fokozottan nehéz feladatok megoldása vár.

Női és férfikalap nagy választékban — modellek után alakítást vállalok

PÉTER JÁNOS

VIII., Baross-utca 82. sz.

lelkesz

H.